

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาระบบกลไกในการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ศึกษาคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 175 เขต โดยมีผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ศึกษานิเทศก์ จำนวน 412 คน และระดับสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 745 คน ซึ่งได้สถานศึกษามาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ได้เขตพื้นที่การศึกษาละ 2 โรงเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรภายในแฝง (latent variables) 5 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ (observed variables) 21 ตัวแปร ดังนี้ 1) ลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ การจัดโครงสร้างของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สภาพการติดต่อสื่อสาร รูปแบบในการให้ความรู้ และงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 2) ลักษณะสภาพแวดล้อม ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ วัฒนธรรมในการทำงาน และบรรยากาศในการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) ลักษณะบุคลากรศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร คือ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด ทักษะสอดคล้องต่อการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา บุคลิกภาพของบุคลากร การพัฒนาตนเองของบุคลากร แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินงาน 4) นโยบายและการปฏิบัติงาน ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การวิเคราะห์กลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ และความสามารถในการปฏิบัติตามกลยุทธ์ 5) ประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาจากตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร คือ ความสามารถของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบคุณภาพภายในของสถานศึกษา ความสามารถในการปรับตัวของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ความสามารถของสถานศึกษาในการจัดสร้างระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ความสามารถของสถานศึกษาในการประเมินตนเอง ความพร้อมของสถานศึกษาในการรับการประเมินคุณภาพภายนอก และความสามารถ

ของสถานศึกษาในการนำผลการวิจัยมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม และแนวทางการสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามที่เก็บข้อมูลในระดับเขตพื้นที่ และแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลในระดับสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างข้อคำถามขึ้นเอง ส่วนแนวทางการสัมภาษณ์ได้สร้างประเด็นคำถามเพื่อให้ทราบขั้นตอนในการปฏิบัติงานในการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยเป็นข้อคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาปัจจัยของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์กรณีศึกษา เพื่อศึกษาระบบกลไกในการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ค่ามัธยฐานเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย (mean : \bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (coefficient of variation : C.V.) ค่าความเบ้ (skewness : SK) ค่าความโด่ง (kurtosis : KU) ของตัวแปรสังเกตได้ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือ การวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพรวมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พร้อมทั้งคำนวณขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) การวิเคราะห์ระบบกลไกในการดำเนินงานปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา ในการพัฒนาและส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เห็นภาพรวมในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็นความคิดและข้อเสนอแนะของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยสรุปเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท และอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด

ส่วนผู้ให้ข้อมูลในระดับสถานศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีตำแหน่งครูผู้ปฏิบัติงานหัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา มีประสบการณ์ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 0 – 10 ปี มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี อยู่ในโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดเช่นกัน

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่าตัวแปรที่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง คือ การจัดโครงสร้างของสำนักงานเขตพื้นที่ สภาพการติดต่อสื่อสาร รูปแบบในการให้ความรู้ วัฒนธรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บรรยากาศในการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด ทักษะติดต่อการส่งเสริมและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา บุคลิกภาพของบุคลากร การพัฒนาตนเองของบุคลากร แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินงาน การวิเคราะห์กลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ ความสามารถของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบคุณภาพภายในของสถานศึกษา ความสามารถในการปรับตัวของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ความพร้อมของสถานศึกษาในการรับการประเมินภายนอก ความสามารถของสถานศึกษาในการนำผลการวิจัยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ซึ่งมีการแจกแจงข้อมูลในลักษณะเบ้ซ้ายเล็กน้อย แสดงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนตัวแปรที่มีลักษณะเบ้ขวาเล็กน้อย ได้แก่ ความสามารถของสถานศึกษาในการประเมินตนเอง ความพร้อมของสถานศึกษาในการรับการประเมินภายนอก และตัวแปรที่มีลักษณะเบ้ขวา คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรร แสดงว่าข้อมูลส่วนใหญ่มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความโด่งต่ำกว่าโค้งปกติ แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลค่อนข้างมาก

1.3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) พบว่า โมเดลการวัดปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (NAT_OF) โมเดลการวัดปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา (ENV_OF) โมเดลการวัดปัจจัยด้านลักษณะบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (PER_OF) โมเดลการวัดปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (POL_OF) และโมเดลการวัดประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (EFF_OF) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่า เครื่องมือในการวัดตัวแปรแฝงต่างๆ ในการวิจัยมีความตรงเชิงโครงสร้าง

1.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ 21 ตัวแปร รวม 210 คู่ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 162 คู่ ที่ระดับ .05 จำนวน 10 คู่ และมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 28 คู่ โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกคู่ที่มีนัยสำคัญทางสถิติเป็นความสัมพันธ์ทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ .149 ถึง .876 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ความสามารถของสถานศึกษาในการประเมินตนเอง และความสามารถของสถานศึกษาในการจัด สร้าง ระบบประกันคุณภาพภายใน แสดงว่า หากสถานศึกษามีความสามารถในการประเมินตนเองสูงแล้ว นั้นสถานศึกษาก็จะมีการจัด สร้าง ระบบประกันคุณภาพภายในสูงขึ้นด้วย

1.5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระดับเขตพื้นที่ และผู้ให้ข้อมูลในระดับสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย

2.1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่พัฒนาขึ้นโดยภาพรวมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 4.53 องศาอิสระ 48 ที่ระดับความน่าจะเป็น $(p) = 1.00$ ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรภายในแฝงปัจจัยด้านต่างๆ พบว่า ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ร้อยละ 77 ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยละ 85 ปัจจัยด้านลักษณะบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ร้อยละ 90 ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานร้อยละ 93 และประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยละ 38

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.01 – 0.96 ตัวแปรความสามารถในการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ มีค่ามากที่สุด เท่ากับ 0.96 รองลงมาได้แก่ การวิเคราะห์กลยุทธ์ โดยมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.90 ความสามารถของสถานศึกษาในการจัดสร้าง ระบบประกันคุณภาพภายใน และการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด มีค่าความเที่ยง

เท่ากับ คือ 0.75 บุคลิกภาพของบุคลากร มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.74 และการพัฒนาตนเองของบุคลากร มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.65

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางอ้อมด้านบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงาน กล่าวคือ หากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดกลยุทธ์ และมีความสามารถในการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ จะส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสูงขึ้น อีกทั้งปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานได้รับอิทธิพลทางตรง จากปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า วัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีส่วนส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งบรรยากาศและวัฒนธรรมส่งผลให้มีการวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดกลยุทธ์ และการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ สูงขึ้นด้วย

ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดกลยุทธ์ และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ มีผลต่อวัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ หากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการศึกษาผลการดำเนินงาน ระบุขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้วางไว้แล้วนั้นจะทำให้บรรยากาศในการทำงานนั้นดีด้วย

ปัจจัยด้านลักษณะบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าวัฒนธรรมและบรรยากาศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่งผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ทศนคติ บุคลิกภาพ การพัฒนาตนเอง แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน หากวัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงานดีแล้ว ปัจจัยด้านลักษณะบุคลากรก็จะดีตามขึ้นด้วย

ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามากที่สุด แสดงว่า วัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนสำคัญในการดำเนินงานเพื่อให้เกิด

ประสิทธิผลในการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงแสดงให้เห็นว่า การวิเคราะห์กลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์เป็นตัวแปรที่สำคัญในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้วยเช่นกัน

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ทุกตัวแปรเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพราะถ้าหากขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งไปแล้วนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก็ไม่สามารถที่จะดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยสรุปประเด็นการอภิปรายรวม 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยภาพรวม ประเด็นที่สองเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยภาพรวม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยภาพรวม พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจาก ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อ ปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และในทำนองเดียวกัน ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย การอภิปรายในประเด็นนี้ ผู้วิจัยอภิปรายตามขนาด

อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้รับอิทธิพลทางอ้อมเป็นบวกมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดกลยุทธ์ และการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน บุคลากรในกลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้มีการทำงานที่เป็นทีม มีการประสานงานทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ หากแต่ว่าในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้นยังไม่เป็นการบริหารงานในเชิงรุก ที่มีความสอดคล้องกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Steer, 1977) เพราะมีบุคลากรในการปฏิบัติงานจำนวนน้อย อีกทั้งยังขาดการวิเคราะห์ถึงโอกาสและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอก คือ สังคม เทคโนโลยี การสื่อสาร และนโยบาย การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งที่มีอยู่จากสภาพภายใน คือ ลักษณะโครงสร้างขององค์กร ผลผลิตหรือการบริการ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2547) ซึ่งในส่วนนี้กลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพียงแต่ศึกษาข้อมูลของบุคลากรในสถานศึกษา จากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) และจากประสบการณ์เดิมเท่านั้น รวมถึงไม่มีการประเมินผลข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้ปัญหา หรือใช้โอกาสที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อวินิจฉัยตัดสินใจในการบริหารว่าจะดำเนินการอย่างไร ให้เหมาะสมที่สุดต่อการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา (ชงชัย สันติวงษ์, 2537) อีกทั้งจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น พบว่า นโยบายจากต้นสังกัดมาสู่กลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้นมีน้อยมาก เพียงแต่มีคำสั่งให้ติดตามการประเมินคุณภาพภายนอกและรายงานผลให้ทราบเพียงเท่านั้น จึงไม่มีกลไกที่จะช่วยให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพียงแต่ผู้ปฏิบัติงานพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จ และมีความพยายามที่จะทำงานทีม และทำงานแบบบูรณาการ ทั้งบูรณาการโดยนางงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาไปสอดแทรกกับงานอื่นๆ เช่น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนางงานอื่นๆ รวมเข้ามาในการปฏิบัติงานด้วย เช่น งานหลักสูตรสถานศึกษา งานวัดและประเมินผล การศึกษา งานนวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยี ด้วยเหตุที่ว่า งานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษานั้นเป็นงานที่ต้องประสาน ร่วมมือกับงานอื่นๆ จึงจะประสบผลสำเร็จ จึงไม่สามารถแยกออกไปลำพังเพียงงานเดียวได้

1.2 ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้รับอิทธิพลรวมจากปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้คือ วัฒนธรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และบรรยากาศในการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ข้อค้นพบเหล่านี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์การในระยะเริ่มกิจการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในวันที่ 30 ตุลาคม 2545 นับเป็นเวลาเพียง 4 ปีเศษเท่านั้น รวมทั้งบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานั้นมาจากหลายๆ องค์การที่เคยปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกัน จึงทำให้ลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีอยู่ภายในเขตพื้นที่ยังประสานงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร และด้วยการจัดขอบเขตหน้าที่งานต่างๆ การวางระเบียบวิธีการที่ใช้ ตลอดจนการกำหนดรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ยังไม่มีความชัดเจนมากนัก อีกทั้งเป็นการแยกคนเพื่อรวมเข้ากับกลุ่มงานใหม่ จึงทำให้บุคลากรประสานงานกับงานใหม่ยากขึ้น และเมื่อพิจารณาลักษณะการแจกแจงของข้อมูลตัวแปรสังเกตได้ ของปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า ตัวแปรงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีลักษณะการกระจายเบ้ขวา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลส่วนใหญ่มีคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับงบประมาณไม่เพียงพอต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นตัวกำหนดลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปัจจัยด้านลักษณะบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก วัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการกำหนดรูปแบบความประพฤติของสังคมให้สมาชิกได้ปฏิบัติตาม (Fitcher, 1957 อ้างถึงใน สุทธิพงศ์ ยงกมล, 2543) และสมาชิกได้รับรู้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เป็นแรงกดดันที่สำคัญ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการทำงาน (สมยศ นาวิการ และผุสดี รุมาคม, 2520) จึงมีอิทธิพลต่อ ปัจจัยทั้ง 3 ด้าน ดังนั้นหากจะให้ประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกิดขึ้นได้นั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรเน้นทั้งความต้องการของบุคลากรและการบรรลุความสำเร็จของงาน โดยบุคลากรจะมีขวัญกำลังใจในการทำงาน มีความสุข ความสามัคคีในหมู่คณะ มีความผูกพันกับองค์การ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งในกลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานั้นได้มีการทำงานเป็นทีม มีการปรึกษาหารือ รับประทานอาหารร่วมกันและกัน ทำให้เกิดภาวะการช่วยเหลือ ซึ่งพบว่าบรรยากาศองค์การ

แบบปรึกษาหารือนำไปสู่ การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล (รุ่ง แก้วแดง, 2538 อ้างถึงใน พูลสุข หิงคานนท์, 2540)

การที่ปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และปัจจัยด้านลักษณะบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจเนื่องจาก ในระยะเริ่มต้นการประกาศให้มีสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานั้น สิ่งที่สำคัญอย่างมากต่อองค์การในระยะเริ่มกิจการนี้ คือ การวิเคราะห์กลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์และการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ ซึ่งทำให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งภายในองค์การ เป็นการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานที่องค์การทำอยู่ เพื่อให้ทราบถึงทรัพยากรที่มี ผลงานที่ทำได้และรูปแบบการปฏิบัติที่จะสามารถกระทำได้ในอนาคตอย่างเหมาะสมกับทรัพยากรขององค์การ จะได้สามารถสร้างประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้น และเตรียมรับสถานการณ์แวดล้อมที่จะเป็นอุปสรรคต่อองค์การได้ รวมไปถึงการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร โครงสร้างองค์การ วัตถุประสงค์ นโยบาย กฎระเบียบ การดำเนินงานและการทำงานเป็นทีม ซึ่งมีความสำคัญต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระยะนี้อย่างยิ่ง จึงทำให้ปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และปัจจัยด้านลักษณะบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา

2. ระบบกลไกในการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพทำให้ทราบระบบกลไกในการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า การดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 เขต ในบางส่วนแตกต่างกัน เพราะจะต้องปรับให้เข้ากับบริบทของแต่ละเขต ผู้วิจัยจึงอภิปรายผลการดำเนินงานเป็น 4 ส่วน คือ การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินไปใช้ ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางในการแก้ปัญหา โดยการอภิปรายจะมุ่งอภิปรายลักษณะการดำเนินงานของแต่ละเขตพื้นที่ ไม่ได้มุ่งการเปรียบเทียบการดำเนินงานว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใดดำเนินงานได้ดีกว่ากัน ทั้งนี้เนื่องจากทั้ง 3 เขตพื้นที่ ต่างก็มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

2.1 การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน

ในการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานนั้น โดยภาพรวมแล้วทั้ง 3 เขตพื้นที่ มีลักษณะที่คล้ายกัน เช่น มีการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานทั้งในกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และในกลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีโครงสร้างที่ชัดเจนเป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด แต่จะมีส่วนที่แตกต่างกันก็คือ ใน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา A นั้น ได้นำกลยุทธ์ของจังหวัดมาเป็นหลักในการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน และได้มีการนำเป้าหมายในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาไปแฝงไว้กับงานอื่นที่มีงบประมาณมาก มีคู่มือจากหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา B นั้น ได้นำตัวชี้วัดของคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการพลเรือน (กพร.) และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มากำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน มีคู่มือการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา C นั้น ได้นำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นเป้าหมายในการดำเนินงาน มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของเขตพื้นที่ขึ้น ผู้บริหารมีนโยบายในการกระจายอำนาจที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน

2.2 การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ในส่วนของ การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ นั้น มีส่วนที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการแบ่งกลุ่มสถานศึกษาเพื่อรับผิดชอบในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา และมีการปฏิบัติงานแบบบูรณาการ แต่เป็นการบูรณาการที่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน คือ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา A นั้น ได้นำเป้าหมายและภาระงานในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาไปแฝงไว้กับงานอื่น เพื่ออิงงบประมาณ และอิงบุคลากรซึ่งในกลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างทั่วถึงต่อจำนวนสถานศึกษาในสังกัด ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา B ได้นำภาระงานเข้าไปแทรกไว้ในการปฏิบัติงานของงานกลุ่มอื่นๆ เช่น งานหลักสูตรสถานศึกษา งานวัดและประเมินผลการศึกษา งานสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งมองว่างานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพศึกษานั้นเป็นระบบการบริหารจัดการ เป็นวงจรที่ไม่สามารถแยกส่วนออกมาจากงานอื่นๆ ได้ ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา C นั้น ได้นำงานอื่นๆ รวมเข้ามาไว้ในงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา C นั้น มีสภาพบริบทเป็นภูเขา มีการติดต่อสื่อสารและการเดินทางที่ไม่สะดวก จึงนำงานอื่นเข้ามาเพื่อเป็นการช่วยเหลือแก้อุปสรรคสถานศึกษาในสังกัด โดยมองว่าการประกันคุณภาพศึกษานั้นเป็นงานที่ไม่สามารถแยกตัวออกมาดำเนินงานตามลำพังได้ รวมทั้งบุคลากรในกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษานั้นมีข้อตกลงที่ปฏิบัติงานแทนกันได้ตลอด ทำให้การปฏิบัติงานมีความสะดวก คล่องตัวมาก

และในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 เขตนั้น มีวิธีการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันไปตามบริบทของตนเอง คือ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา A มีโครงการประเมินเสมือนภายนอก โดยแบ่งกลุ่มศึกษานิเทศก์ ออกติดตาม ตรวจสอบสถานศึกษาในสังกัด ปีละ 30 – 40 โรงเรียนให้ครบทุกโรงเรียนภายใน 3 ปี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา B จัดทำโครงการคาราวานสู่สถานศึกษา ประเมินสถานศึกษา 3 ปีต่อครั้ง ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา C ทำเครื่องมือประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นการตรวจสอบ โดยมีศึกษานิเทศก์ลงไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2.3 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินไปใช้

ในส่วนนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอแยกเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำผลการประเมินการปฏิบัติงานไปใช้พัฒนา และปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน ประเด็นที่สองเป็นการนำผลการกำกับ ติดตาม และประเมินสถานศึกษาไปพัฒนา และปรับปรุงสถานศึกษาในสังกัด ดังมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินไปใช้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีเพียงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา C เท่านั้น ที่มีการสำรวจความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของกลุ่มงานพัฒนา และส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อนำผลการสำรวจมาปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา A และ B นั้น ไม่เคยมีการสำรวจความต้องการของสถานศึกษา

2.3.2 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินไปใช้ของสถานศึกษานั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา A นั้นได้นำผลการประเมินภายนอก และผลการตรวจสอบสถานศึกษามาใช้วางแผนในการพัฒนาและปรับปรุงร่วมกับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา B นั้น ได้นำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษาในสังกัด แต่ไม่มีการนำผลการกำกับ ตรวจสอบ จากโครงการที่จัดทำขึ้นมาใช้พัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษา เช่นเดียวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา C ที่นำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษาในสังกัด

2.4 ปัญหาในการดำเนินงานและแนวทางในการแก้ปัญหา

ปัญหาที่พบในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่คล้ายกันในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 เขต ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ จำนวนงบประมาณไม่เพียงพอ ในส่วนของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกมากกว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมอบหมายให้เป็นภาระหน้าที่ของครูผู้สอน อาจเนื่องมาจากการประเมินภายนอกนั้นมีการรับรองว่าสถานศึกษาได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้หรือไม่ แต่หากการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานั้นไม่ได้มีการรับรองแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การนำเสนอในส่วนนี้ แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และส่วนที่สอง เป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้บรรลุประสิทธิผล ดังนี้

1. จากข้อค้นพบของการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ในการดำเนินงานในการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้บรรลุประสิทธิผลนั้น ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย การวิเคราะห์กลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ และการปฏิบัติตามกลยุทธ์นั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานในการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงควรมีการวิเคราะห์กลยุทธ์ กำหนดกลยุทธ์ ปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ รวมทั้งมีการวิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอก คือสังคม เทคโนโลยี การสื่อสารและนโยบาย การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งที่มีอยู่จากสภาพภายใน คือ ลักษณะโครงสร้างขององค์การ ผลผลิตหรือการบริการ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการ รวมทั้งมีการประเมินความจำเป็นในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษาเพิ่มเติม

2. จากผลการวิจัยจะเห็นว่า ปัจจัยต่างๆ ในโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่างมีอิทธิพลทางตรงซึ่งกันและกัน โดยที่ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปัจจัยด้านลักษณะบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้วย ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญต่อ ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อันประกอบด้วย วัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่ง

ได้แก่ การวิเคราะห์กลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ และการปฏิบัติตามกลยุทธ์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเกิดได้นั้น บุคลากรทุกฝ่ายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและในสถานศึกษาควรมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้น บุคลากรดังกล่าวควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่ตรงกัน และเพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นให้เกิดการพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลโดยตรงแก่ผู้เรียน

4. จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการกระตุ้น ฝึกอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจและเกิดความตระหนักต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปัจจัยด้านลักษณะบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่มีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และตัวแปรในโมเดลทั้งหมด สามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ค่อนข้างน้อย ($R^2 = .38$) ดังนั้น จึงควรมีการศึกษา ปัจจัยด้านอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา

2. ข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า การดำเนินงานในการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในแต่ละเขตนั้น มีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระหว่างเขต หรือระหว่างภูมิภาคต่างๆ

3. จากข้อค้นพบของงานวิจัยนั้น ผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีนโยบายและเป้าหมายในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน จึงเสนอแนะว่า ควรศึกษาวิธีการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้วยรูปแบบและวิธีที่เหมาะสมต่อบริบทต่างๆ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การ

คมนาคม การติดต่อสื่อสารไม่สะดวก รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีขนาดต่างๆ กันด้วย

4. จากผลการวิจัยนั้นได้พบว่า การปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้น ซึ่งไปปรากฏผลที่สถานศึกษา ไม่ได้มีเฉพาะงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังประกอบไปด้วยงานด้านอื่นๆ เช่น งานด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา งานด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา งานด้านสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นต้น จึงควรมีการศึกษาประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นภาพรวมในการปฏิบัติงานของเขตพื้นที่การศึกษา